

OPAS ALOITTAVALLE TORIMYYJÄLLE

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

TORNIOHAPARANDA
KANSAINVÄLINEN KOHTAUSPAIKKA

SISÄLLYS

1	YLEISTÄ	2
1.1	Sääntöjä lyhyesti.....	2
2	TORIKAUPAN TALOUDELLISET VELVOITTEET.....	2
2.1	Yritystoiminnan aloittaminen	2
2.2	Verotus	3
3	Elintarvikkeiden ulkomyyntiä koskevat ohjeet.....	4
3.1	Terveystarkastajalle tehtävät ilmoitukset	4
3.1.1	Sanaselitys:	4
3.2	Hygieniapassi	5
3.3	Pakatut elintarvikkeet.....	5
3.4	Pakkaamattomat elintarvikkeet	6
3.5	Ohjeita elintarvikemyyjille tilapäismyyntiin	6
4	Turvallisuus.....	7
4.1	Paloturvallisuus	7
4.2	Teltat ja sähkölaitteet.....	7
4.3	Myyntikaluston koko ja käytävät.....	7
4.4	Autot.....	7
5	Hyödyllisiä linkkejä	8

1 YLEISTÄ

Yrittäjä on yritysmuodosta riippumatta aina vastuussa kaikesta, mitä yritystoiminnassa tapahtuu. Tästä syystä toritoimintaa koskeviin lakeihin ja ohjeistuksiin kannattaa perehtyä huolella. Torimyyntikojua koskevat pitkälti samat luvat ja ilmoitukset kuin suuria tavaratalojakin, mutta valitettavasti toimintaa koskevia lakeja ja niiden sovellusohjeita joutuu etsimään lukuisista eri paikoista, koska kokoava ”torilaki” puuttuu.

Tässä oppaassa esitellään kootusti ja tiivistetysti toritoiminnan aloittamisen kannalta olennaisia sääntöjä ja ohjeita. Tarkemmat ja varmasti ajantasaiset ohjeistukset löydät aina asianomaisten viranomaisten internet-sivuilta. Tämän oppaan loppuun on kerätty lyhyt linkkilista, jossa mukana on toritoiminnan kannalta olennaisia viranomaistahoja sekä muita hyödyllisiä osoitteita.

Torikauppaa ja torin käyttöä koskevat oppaat julkaistaan Tornion kaupungin kotisivuilla kevään 2018 aikana.

1.1 SÄÄNTÖJÄ LYHYESTI

1. Torimyyntiin aloittamiseen ei tarvita erityisiä kiertävän kauppiaan lupia, eli kuka tahansa on tervetullut torille myymään esimerkiksi käsityötuotteita. Poikkeuksen muodostavat elintarvikkeet (ks. elintarvikkeiden ulkomyyntiä koskevat ohjeet).
2. Kuitinantovelvollisuus ei koske ulkotiloissa tapahtuvaa markkina- ja torikauppaa.
3. Yrityksen/ yrittäjän nimen ja yhteystietojen täytyy olla selkeästi näkyvillä myyntipisteessä.
4. Seuraavien tuotteiden myynti torilla on kiellettyä:
 - a. Parasta ennen – päiväykseltään vanhentuneet elintarvikkeet
 - b. Huumeaiheiset oheistuotteet (piiput, korut, t-paidat, laukut, liput jne.)
 - c. Alkoholi- ja tupakkatuotteet

2 TORIKAUPAN TALOUDELLISET VELVOITTEET

Torimyyntiä voi harjoittaa yksityishenkilönä tai yrittäjänä. Yritystoiminnan aloittamiseen liittyviä kattavia ohjeita on internetissä tarjolla lukuisilla sivustoilla, joten tässä oppaassa kerrotaan aiheesta vain lyhyesti. Torikaupan verotukseen liittyvät ohjeet esitellään niin ikään vain pääpiirteissään. Tarkemmat verotusta koskevat ohjeet löydät [Verohallinnon](#) sivuilta.

Jos sinulla on verotukseen liittyviä kysymyksiä tai ongelmia, ole suoraan yhteydessä omaan verotoimistoosi.

2.1 YRITYSTOIMINNAN ALOITTAMINEN

Mikäli harkitset uuden yrityksen perustamista, on oikean yritysmuodon valitseminen tärkeää. Yrityksen perustamiseen liittyvissä asioissa kannattaa ehdottomasti hyödyntää tarjolla olevaa maksutonta yritysneuvontaa, jota tarjoavat muun muassa [uusyrityskeskukset](#), [ELY-keskukset](#), [työ- ja elinkeinotoimistot](#) sekä [Suomi.fi:n yritysosoio](#).

Huomioitavia asioita:

- liikeidea ja kannattavuus
- yritysmuoto
- rahoitus (starttirahan mahdollisuus)
- kirjanpito
- verotus
- kulukorvaukset

2.2 VEROTUS

Mikäli toiminta ei ole päätoimista ja myyntitulot ovat alle **10 000 € vuodessa**, ei myynnistä tarvitse maksaa arvonlisäveroa. Jos toiminta on vähänkin laajempaa, tulee sinun ilmoittautua arvonlisäverovelvolliseksi ja ennakkoperintärekisteriin. Myyntituotot on ilmoitettava tuloverotuksessa, joten pidä kirjaa kaikista myyntituloista sekä myyntiin kohdistuneista kuluista, säilytä kaikki toimintaan kohdistuneet kuitit ja pidä myynneistäsi kassakirjaa.

Kirjanpidolla on suora vaikutus verotukseen, joten sen kanssa kannattaa olla hyvin huolellinen. Voit huolehtia kirjanpidosta myös itse, mutta palvelun ostaminen tilitoimistolta on suositeltavaa, ellet ole alan ammattilainen. Kirjanpitäjän palkkaaminen säästää parhaimmillaan aikaa, hermoja ja myös rahaa. Puutteellisilla taidoilla laadittu kirjanpito voi nimittäin johtaa ylimääräisiin veroihin, minkä lisäksi voit jäädä paitsi sinulle kuuluvista huojennuksista.

Pääsääntö:

- 1) Myyjät, joilla ei ole omaa yritystä

Torimyynnistä saatavat tulot ilmoitetaan verottajalle henkilökohtaisina ansiotuloina.

- 2) Myyjät, joilla on oma yritys

Torimyynnistä saadut tulot ilmoitetaan verottajalle henkilökohtaisina ansiotuloina (esim. toiminimi), tai verotusasiat hoidetaan yrityksen verotuksessa.

Poikkeus: Luonnonvaraisia marjoja voi myydä täysin verovapaasti, mikäli tuotetta ei ole jatkojalostettu esimerkiksi makeuttamalla tai pakastamalla ja toiminta on harrastelijamaista ja satunnaista. Muita verovapaasti myytäviä tuotteita ovat luonnonvaraiset sienet, kävyt ja kasvit tai niiden osat.

3 ELINTARVIKKEIDEN ULKOMYYNTIÄ KOSKEVAT OHJEET

Elintarvikkeiden ulkomyyntiä koskeviin ohjeisiin kannattaa perehtyä huolellisesti ja ajan kanssa. Yksityiskohtaiset ja viimeisimmät ohjeet elintarvikemyyntiin löytyy [Eviran sivuilta](#). Ongelmatilanteissa ja kysymyksissä voit olla suoraan yhteydessä Tornion kaupungin terveystarkastajiin.

3.1 TERVEYSTARKASTAJALLE TEHTÄVÄT ILMOITUKSET

Kaikki elintarvikkeiden käsittely ja myynti tai muu luovutus on viranomaisten valvomaa ja ilmoituksen tai hyväksynnänvaraista toimintaa, ellei kyseessä ole yksityishenkilönä tapahtuva elintarvikkeiden käsittely omaan, perheen tai yksityistilaisuuden tarpeisiin.

Victoriantorin torimyyntin tapauksessa on sovittu, että kun sama myyjä tai yritys myy elintarvikkeita torilla yhteensä useammin kuin kaksi kertaa kesässä, on hänen tehtävä ilmoitus elintarvikkeiden tilapäismyynnistä terveystarkastajalle. Lomake löytyy [Tornio kaupungin kotisivuilta](#). Ilmoitus on tehtävä kaksi viikkoa ennen myyntin aloittamista, ja sen tekeminen on maksutonta.

Poikkeus: Elintarvikkeiden myynnistä ei tarvitse tehdä ilmoitusta silloin, kun

- olet itse tuotettuja kasvikunnan tuotteita, sieniä tai hunajaa vähäisissä määrin myyvä alkutuottaja
- olet itse poimittuja luonnon marjoja tai sieniä myyvä yksityishenkilö
- olet itse tuottamiasi marjoja tai muita kasvikunnan tuotteita myyvä yksityishenkilö TAI
- olet kotona valmistettuja vähäriskisiä elintarvikkeita (kuivakakut, pullat, leivät) epäsäännöllisesti valmistava ja myyvä yksityishenkilö, jolle toiminta ei ole elinkeino.

Mikäli käytät myyntiin esimerkiksi omaa kojuasi tai kylmäautoa, tee ilmoitus liikkuvasta elintarvikehuoneistosta viimeistään 4 viikkoa ennen toiminnan aloittamista. Ilmoituksen ohessa on toimitettava *omavalvontasuunnitelma* (ks. sanaselitys). Ilmoituksen käsittelystä peritään maksu ja käsittelystä annetaan todistus, joka tulee esittää terveystarkastajalle pyydettyäessä. Samalla luvalla voi myydä tuotteita myös toisella paikkakunnalla ja se on voimassa toistaiseksi, eli lupaa ei tarvitse uusia. Jos myyjä harjoittaa toimintaansa useamman kunnan alueella, täytyy hänen tiedottaa saapumisestaan 4 vuorokautta etukäteen niihin kuntiin, joissa aikoo toimia. Lomakkeen löydät Tornion kaupungin kotisivuilta.

HUOM! Mikäli myyt eläinperäisiä tuotteita (raaka liha, kala, ternimaito, juustot yms.), **ota AINA yhteyttä terveystarkastajiin.**

3.1.1 Sanaselitys:

Omaavalvontasuunnitelmassa toimija selvittää, miten hän valvoo ja vastaa käsittelemiensä elintarvikkeiden turvallisuudesta ja laadusta. Omaavonnassa kuvataan toiminta ja siihen liittyvät hygieeniset riskit, sekä keinot näiden riskien välttämiseksi. Käytännössä riskejä voivat olla muun muassa lämpötilanhallinta (miten ja kuinka usein mitataan, millaisin välinein säilytetään jne.), puhtaanapito (miten, missä ja miten usein välineet puhdistetaan), miten jätehuolto on järjestetty ja elintarvikkeiden välikvarastointi. Suunnitelman pituudeksi riittää yksi A4.

3.2 HYGIENIAPASSI

Henkilöillä, jotka käsittelevät elintarvikelain mukaan hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa työkseen pakkaamattomia, helposti pilaantuvia elintarvikkeita, on oltava elintarvikehygieenistä osaamista osoittava hygieniosaamistodistus eli hygieniapassi. Hygieniosaamistestejä järjestetään esimerkiksi Lappialla. Lista hyväksytyistä osaamistestaajista löytyy Eviran sivuilta.

Hygieniapassin hinta vaihtelee muun muassa sen mukaan, osallistuuko testin yhteydessä järjestettävään koulutukseen vai ei. Hygieniapassi on voimassa toistaiseksi, joten sitä ei tarvitse uusia esimerkiksi vuosittain.

3.3 PAKATUT ELINTARVIKKEET

Jos myyt valmiiksi pakattuja elintarvikkeita, täytyy pakkauksista seuraavat tiedot:

1. elintarvikkeen nimi
2. ainesosaluettelo; allergioita ja intoleransseja aiheuttavat aineet ja tuotteet joko **tummennettuina** tai muutoin korostettuina
3. sisällön määrä
4. valmistuspäivä
5. vähimmäissäilyvyysaika tai viimeinen käyttöpäivä
6. valmistajan nimi ja yhteystiedot
7. jos tuote on pakastettu, tieto siitä

Merkinnät täytyy löytyä tuotteesta suomen kielellä mutta mielellään myös ruotsiksi. Luettelo allergisoivista elintarvikkeista löytyy Elintarviketietoasetuksen liitteestä II sivulta 36. Huomaa, että myös tuotteen hinta tulee merkitä pakkaukseen selkeästi.

Esimerkki:

KANELIPITKO 3€
Valmistusaineet: vehnäjauho, maito , sokeri, voi, kananmuna , kaneli, kardemumma ja suola.
Paino 450 g
Valmistettu: 1.3.2018
Parasta ennen: 5.3.2018
Valmistaja: Maija Mallikas puh. 444 444
Pakastettu, ei suositella uudelleen pakastamista

3.4 PAKKAAMATTOMAT ELINTARVIKKEET

Pakkaamattomat tuotteet täytyy suojata pölyltä, lialta, auringonpaisteelta ja pisaratartunnalta. Pakkaamattomien tuotteiden vieressä tulee olla tiedot tuotteissa käytetyistä ainesosista, ja asiakkaan niin halutessa samat tiedot on annettava hänelle myös erillisellä lapulla.

Jos markkinoit tuotetta ilmoittamalla myyntihinnan, tavarank yksikköhinta on samalla ilmoitettava. Yksikköhinta tarkoittaa tuotteen kilo-, litra- tai metrihintaa. Esimerkiksi: lohifileepala 7,9€/ 26,33€/kg. Marjojen, hedelmien, vihannesten jne. tapauksessa käytetään yleensä tilavuusmittoja, kuten litran mitta.

3.5 OHJEITA ELINTARVIKEMYYJILLE TILAPÄISMYNTIIN

1. Säilytä kylmäsäilytystä vaativat elintarvikkeet alle +6 C°:ssa tai pakkausmerkinnöissä annetun ohjeen mukaan. Säilytystila tulee varustaa lämpömittarilla. Lämpötila tulee olla tarkastettavissa ja lämpötilan kirjaamista myynnin aikana suositellaan.
2. Myytävät elintarvikkeet pitää suojata auringonpaisteelta. Pakkaamattomat elintarvikkeet tulee suojata pölyltä ja pisaratartunnalta vähintään liinalla. Elintarvikkeet eivät saa olla suojaamattomina myynnissä tai tarjoilussa.
3. Myytävien elintarvikkeiden läheisyydessä on oltava tieto niiden sisältämistä ainesosista, valmistajasta ja valmistuspäivästä ellei tieto löydy jo elintarvikkeen myyntipakkauksesta. Purkitetuissa tuotteissa merkinnät tulee olla myyntipäällyksissä. Allergiaa aiheuttavat ainesosat tulee merkitä vahvennetulla, alleviivatulla tai muuten taustasta erottuvalla tekstillä.
4. Alkuperämaa merkintä tulee näkyä elintarvikkeiden myyntipäällyksessä tai sen läheisyydessä ja lisäksi kasviksissa lajike ja laatuluokka, pakkaajan nimi ja osoite.
5. Huolehdi, että myyntipöytäsi läheisyydessä on tarvittaessa roska-astia. Roska-astia tulee tyhjentää päivittäin.
6. Huolehdi henkilökohtaisesta hygieniastasi. Muista pestä kätesi mm. WC:ssä käynnin, niistämisestä, hiusten sukaisun, tupakoinnin ja rahan käsittelyn jälkeen.
7. Mikäli käsittelet pakkaamattomia elintarvikkeita, tulee myyntipöydän läheisyydessä olla käsienpesumahdollisuus, vesisäiliö tai kertakäyttöiset puhdistavat käsipyyhkeet.
8. Ota tarjoiltavasta ruoasta 3 dl:n näyte ja laita se pakastimeen mahdollisia jatkotutkimuksia varten. Näytettä on säilytettävä kaksi viikkoa.

4 TURVALLISUUS

Yleisen turvallisuuden vuoksi torilla noudatetaan seuraavia turvallisuusohjeita. Pelastusviranomaisella, poliisilla ja vuokranantajalla on oikeus määrätä välittömästi poistettavaksi vaaralliset ja lainvastaiset laitteet, tavarat ja aineet yleisiltä alueilta.

4.1 PALOTURVALLISUUS

Avotulen tekeminen ilman lupaa on aina kiellettyä. Kaikilla avotulta tai kaasulaitteita käsittelevillä yrittäjillä tulee olla riittävä alkusammutuskalusto eli vähintäänkin **sammutuspeite** ja **vuoden sisällä tarkastettu 6 kg:n 27A 144BC-luokan käsisammutin** sekä **sammuttimen merkki** ilmaisemassa, missä sammutin sijaitsee myyntipisteessä.

Yhdessä 4x4 metrin myyntipisteessä saa olla nestekaasua maksimissaan 25 kg. Vastaavasti 4x8 metrin myyntipisteessä saa olla maksimissaan 50 kg nestekaasua, mutta tällöin tarvitaan myös vähintään tuplamäärä alkusammutuskalustoa. Varapulloja ei saa säilyttää myyntipisteissä.

Autossa saa varastoida nestekaasua enintään 25 kg. Kauppiaspaikoitusalueilla täytyy kaasua sisältävillä autoilla olla vähintään 4-6 metrin turvaväli. Tämä pätee myös mahdollisiin asuntovaunuihin ja -autoihin.

Henkilökunnalla tulee myös olla riittävät alkusammutusvalmiudet eli heidän on osattava käsitellä alkusammutusvälineitä. Suosittelemme nestekaasua ja avotulta käsitteleville alkusammutuskoulutuksen suorittamista. Koulutuksia järjestävät monet tahot, mutta Suomen pelastusalan keskusjärjestön sivuilta löytyvät niin avoimet kurssit kuin kurssinjohtajien yhteystiedotkin.

4.2 TELTAT JA SÄHKÖLAITTEET

Jos käytät omaa myyntitelttä, sen tulee olla paloturvallisuusluokkaa SL2. Teltoissa tulee huomioida myös poistumisreitit: vaaratilanteessa teltasta on päästävä poistumaan helposti. Telttojen paikoillaan pysyvyys ja tukevuus on varmistettava kaikissa olosuhteissa. Omiin telttoihin on siis hankittava riittävät painot ja tuet.

Kauppias vastaa itse käyttämiensä sähkölaitteiden turvallisuudesta. Maadoittamattomien tai sisäkäyttöön tarkoitettujen jatkojohtojen käyttö on ehdottomasti kielletty.

4.3 MYYNTIKALUSTON KOKO JA KÄYTÄVÄT

Kauppiaan pitää ehdottomasti myyntipaikan varauksen yhteydessä kertoa myyntikalustonsa tarvitsema oikea paikkakoko, sillä ylimääraisten lippojen, varjojen, mainosten, vaaterekkien jne. tuominen käytäville ilman lupaa on ehdottomasti kielletty. Jokaisella yrittäjällä on käytössään vain ja ainoastaan hänen varaamansa myyntitila. Pelastustiet on pidettävä auki kaikkina aikoina.

4.4 AUTOT

Huoltoajo torilla on sallittu, mutta ajossa on huomioitava muiden torilla liikkuvien turvallisuus. Huoltoajoneuvon säilytys torilla on kielletty.

5 HYÖDYLLISIÄ LINKKEJÄ

Elintarviketurvallisuusvirasto:

www.evira.fi

Elintarviketietoasetus (lista korostusta vaativista aineista sivulla 36):

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:02011R1169-20140219&qid=1416896113589&from=FI>

Elintarvikkeiden ulkomyyntiohjeet:

https://www.evira.fi/globalassets/tietoa-evirasta/lomakkeet-ja-ohjeet/elintarvikkeet/ulkomyynti/ulkomyyntiohje_2012.pdf

Lappia, hygieniaosaamiskoulutus:

<http://www.lappia.fi/koulutukset/hae-oppimaan/koulutuskalenteri>

Team Botnia (Meri-Lapin Startti, uusyrityskeskus):

<http://www.bothnianbusiness.fi/yrityspalvelut/yrityksen-perustaminen/>

TE-palvelut:

www.te-palvelut.fi

Tori- ja markkinakaupan palvelukeskus (mm. Kauppiaan ABC –opas):

www.markkina.net

Tornion kaupunki:

www.tornio.fi

Tornion kaupunki, Elintarvikevalvonta:

<https://www.tornio.fi/asuminen-ja-ymparisto/ymparisto/ymparistoterveysvalvonta/elintarvikelain-valvonta/>

Suomi.fi –yrityspalvelut:

www.suomi.fi/yritykselle

Suomen pelastusalan keskusjärjestö:

www.spek.fi

<http://www.spek.fi/Suomeksi/Koulutus/Alkusammutus/AS1--koulutus>

<http://www.spek.fi/turvallisuuskortit/kurssit/kouluttajalista.aspx>

Verohallinto:

www.vero.fi